

Preek 28-03-2024 Witte Donderdag; ds. Arlette Brabander

Lezing: Johannes 13 : 1-15

Gemeente van de Heer Jezus Christus, broeders en zusters

Dien elkaar door de liefde. Het zijn woorden die zo dicht bij ons staan in deze moeilijke tijd. Een tijd vol enorme onzekerheid en angst in de wereld. De omvang van de conflicten beangstigt ons als we kijken naar het journaal. Als je niet uitkijkt, niet genuanceerd je mening laat horen, laait het conflict vlak onder je ogen op. Een eenzame tijd, vol verwarring en zorgen.

Als iemand dit zou begrijpen is het Jezus. Vooral op deze dag en op dit uur. Ook Jezus voelt zich alleen, eenzaam en bang om wat komen gaat. Hij weet dat het uur van de waarheid is aangebroken voor Hem. Bijna drie jaar lang had Jezus rondgetrokken met zijn leerlingen. Overal waar Hij kwam vertelde Hij het goede nieuws over het koninkrijk van God, over de nieuwe tijd die aangebroken was. Keer op keer hielp hij mensen met hun problemen en genas hen van ziekten. Jezus vertelde hen hoe het koninkrijk van God er uit zag. Talloze voorbeelden gebruikte hij. Hij vergeleek het met een mosterdzaadje, met gist, met een aangestoken lamp, een verborgen schat. Het was zo moeilijk te begrijpen voor iedereen.

Onvermoeibaar legde Jezus weer uit wat het koninkrijk precies was en hoe het Koninkrijk er uit zag. Hoe mensen dat koninkrijk binnen konden gaan. Maar zelfs zijn leerlingen hadden het tot op het laatst niet helemaal begrepen. Als een van zijn laatste grote voorbeelden had Jezus Lazarus opgewekt uit de dood. Die gebeurtenis was als een lopend vuurtje onder de massa verspreid. Ook onder de niet-joodse mensen was Jezus bekend geworden. Want de mensen hadden gezegd: hij die de doden opwekt moet wel de Messias zijn. Het weer levend maken van de doden was namelijk een eigenschap van de Messias. Dat hadden de profeten geschreven over de Messias. Om die reden stonden er ook zoveel mensen te juichen toen Jezus op een ezel Jeruzalem binnenreed. Ze zeiden tegen elkaar dat Jezus de Messias was, precies zoals de profeet Zacharias had voorspeld. Maar ondanks de juichende mensenmassa was Jezus eenzamer dan ooit.

Bij het zien van Jeruzalem op de olijfberg moest Jezus zelfs huilen. Hij hilde over Jeruzalem over haar onbegrip, over haar zelfingenomenheid. De mensen zouden Hem uiteindelijk niet herkennen. Hij was gezonden naar wat van Hem was, maar wie van Hem waren hebben Hem niet gekend. Ze zouden uiteindelijk zijn weg van het lijden en het kruis niet begrijpen. Omdat dat zo radicaal anders was dan ze verwachtten van een Messias. Jezus moest huilen over de grote rampen en het Godsoordeel wat daarom zich zou voltrekken over Jeruzalem. Hij wist welke weg Hem te wachten stond. De weg waartoe de Vader Hem gezonden had. De beker met gif die Hij moest gaan drinken. Al het lijden en de ellende van het menselijk bestaan zou Hij op zich nemen. Alleen door die weg te gaan, de weg te gaan door alle pijn van het menselijk bestaan, was de enige manier om te laten zien hoe sterk de kracht van Gods liefde is en hoe groot Gods liefde is voor ons. Sterker dan de dood.

Dien elkaar door de liefde. De voetwassing was het allerlaatste teken dat Jezus ons gaf. De laatste aanwijzing die ons op het spoor zou brengen van het koninkrijk. Het belangrijkste gebod dat Jezus ons gaf in het volgende hoofdstuk, waarin Hij zegt: 'Ik geef jullie een nieuw gebod: heb elkaar lief. Zoals ik jullie heb liefgehad, zo moeten jullie elkaar liefhebben'.

Maar eerst doet Hij precies voor wat hij bedoelde. Jezus neemt zijn leerlingen mee op de vooravond van Pesach voor een maaltijd samen. Johannes laat het laatste avondmaal niet plaatsvinden op Pesach, zoals de drie andere evangelisten. Johannes componeert zijn evangelie zo dat Jezus het Paaslam is, dat de volgende dag op Pesach geofferd zal worden. Daarom is het hier op de vooravond van Pesach dat Jezus voor de laatste keer samen zou zijn met zijn twaalf leerlingen. Twaalf leerlingen als symbool voor de twaalf stammen van Israël.

Het was in die tijd gewoon om op blote voeten te lopen of sandalen te dragen. Wie weleens een strandwandeling heeft gemaakt, weet hoe het voelt om stoffige voeten te hebben. Dat loopt steeds zwaarder. Het eerste wat je doet als je weer vaste grond onder je voeten hebt, is ze afwassen en schoonmaken. Zo waren in Jezus' tijd ook voetwassing aan de orde van de dag. Het was de gewoonte om ze zelf te wassen. Als men te gast was in het huis van een ander, dan had de gastheer de taak om voor het wassen van de voeten zorg te dragen. Het was werk voor de slaven, maar een zo laag-bij-de-gronds klusje dat Joodse slaven ervan vrijgesteld waren. De buitenstaanders, de gojim moesten dat maar doen. Het wassen van de voeten werd door de laagste van de huishouding gedaan. Johannes maakt zich weer op om een verhaal te vertellen waarin alle rollen radicaal worden omgekeerd.

Jezus staat op van tafel en legt zijn kleren af. 'Opstaan' en 'afleggen'. Twee woorden die ons de oren doen spitsen. Even wordt hier een tipje van de sluier opgelicht. Dit gaat over de dood en de verrijzenis. Iemand bereidt zich hierop voor. Dan staat er dat Jezus zich omgordt met een linnen doek. We horen hierin de woorden die Petrus te horen krijgt als hij de opdracht krijgt om de schapen van de Heer te hoeden.

'Toen je jong was deed je zelf je gordel om en ging je waarheen je wilde, maar wanneer je oud wordt zal een ander je gordel omdoen en je brengen waarheen je niet wilt'.

Dat omgorden wijst vooruit naar diegene die je brengt waarheen je niet wilt: de dood. Dit wordt nu een verhaal op leven en dood wat hier wordt verteld. Dat maakt Johannes door het gebruik van die woorden duidelijk.

Al wassend gaat Jezus de rij langs. Zwijgend en geruisloos. Wat hier gebeurde moet iedereen met stomheid hebben geslagen. Hun Heer en meester neemt het werk op zich wat nooit aan een jood zou worden opgedragen. Het was het werk waar anderen zich te goed voor achtten. Maar Jezus niet. Wie is nu de grootste, degene die aanligt of die bedient? Het is een totale omkering van waarden. Dat is ook precies de bedoeling van het evangelie. Het laat zien dat Gods rijk van een heel andere orde is. Het volgt het patroon van het kruis. Kortgezegd: de omgekeerde wereld. Dat wil zeggen: de omgekeerde wereld ten opzichte van wat wij normaal vinden. Zoals het meestal eraan toegaat.

Waar gaat het nu echt om in het leven? Wat vinden wij echt belangrijk? Vragen die ons terugbrengen bij de kern van ons mens-zijn. Dien elkaar door de liefde. We zullen de komende tijd nog wel veel terugdenken aan het verhaal van de voetwassing. Heb elkaar lief!

Als we beide ogen op deze taak gericht houden dan wordt het ook snel Pasen in ons midden. Dan gaan we die kracht in ons voelen om op te staan. Voor nu zitten we nog wel even in een donkere tunnel. Net zoals Jezus de komende dagen. Eenzaam en angstig. Met Hem in gedachten zullen wij ons er doorheen trekken. Wij houden het vol door de kleine lichtpuntjes om ons heen. Tekenen van liefde. Want we weten dat er licht is aan het einde van de tunnel. Dat heeft Jezus ons laten zien. Tot zijn gedachtenis breken wij het brood en drinken van de wijn.

Amen